

**Posudok diplomovej práce Bc. Romana Macháčka
*Konstrukce reality v mediální a politické komunikaci***

Roman Macháček predkladá svoju prácu po tretí krát. Pokiaľ bola prvá práca metodologicky príliš široká a nekonzistentná, druhá verzia syntetizujúca síce už užšie pole, ale bez jednoznačne vymedzeného kľúča, súčasná predkladaná verzia dopĺňa to, čo v práci najviac chýbalo, a to analytické myslenie, ktoré autorovi dovolilo napraviť predchádzajúce nedostatky.

Autor sa zaoberá konštrukciou reality v medializovanej politickej komunikácii a užšie sa sústreďí na komunikačné aspekty politických kampaní, čo je dobre vymedzený predmet. Táto oblasť je pomerne náročná na zvolenie dobrej metodológie, možností bolo viac. Roman Macháček si zvolil za prvé východisko pojem ideológie, pričom vychádzal najmä z Dialektiky Osvietenstva a oproti dvom predchádzajúcim verziám doplnil reflexiu vybraných myšlienok frankfurtskej školy vyplývajúcu zo zmien mediálnych usporiadaní spôsobených technologickým vývojom. V tomto smere uvažovania si zvolil za ďalšie východisko Flusserove opisy komunikačných štruktúr, ktorých usporiadania umožňujú rôzne fungovania ideológie. O nových usporiadaniach komunikačných štruktúr spôsobených masívnym využívaním hypertextu, ktoré Flusser už nemohol plne rozpracovať, uvažuje autor na základe teórie G. P. Landowa.

Autor sleduje mediálnu a komunikačnú štruktúru v oblasti produkcie, ktorú Horkheimer s Adornom nazývali kultúrny priemysel. Sleduje premeny tejto oblasti, do ktorej prirodzene zaradzuje aj mocenské vzťahy. Svoje stanoviská ilustruje komentármi k a citáciami z diskusie medzi Foucaultom a Chomským. Pokiaľ ide o vzťahy masmédií a verejnej mienky, autor sa opiera o Chomského a Habermasa. Podstatné je, že sa nebojí uviesť svoje vlastné stanoviská formulované z erudície získanej pri písaní predkladanej práce.

Ku kritike frankfurtskej školy prispieva autor práce aj poznatkom o oddelení totality od univerzálnosti v kyberkultúre a tento poznatok preberá od P. Lévyho, ktorého práca je pre charakterizáciu povahy súčasnej mediality veľmi vhodná.

Ideológia je braná ako proces a výsledok znakovkej produkcie v určitom sociálnom a kultúrnom prostredí prostredníctvom daných médií fungujúcich v konkrétnom usporiadaní. Tak autor zahŕňa do analýzy aj technické obrazy, čo je pre pojednanie o politickej kampani vlastne nevyhnutné. Preto je pochopiteľný autorov krok k ikonológii v Mitchellovom chápaní, podľa ktorého je spojená s ideológiou. Autor prehľadne opisuje históriu pojmu ideológie, a jeho pojednanie o vzťahu semiotiky k ideológii je koncízne. Autor dokonca využíva pojem interpelácie, ktorý od Althussera prebrala Judith Williamson, a uviedla ho do vzťahu so štrukturalistickou semiotikou a reklamou. Autor pri pojednávaní o pojme interpelácie výhodne pre prácu uvádza neskoršiu kritiku pojatia masovosti/jednotlivcov vo vzťahu k dejinnej produkcii/pravde (poznaniu) – je to výhodné preto, že autorovi sú bližšie skôr konštruktivistické stanoviská. Autor v závere kapitoly 3.1. uvádza svoj výber uchopenia pojmu ideológie, ktorý je evidentne odvodený od potrieb pre analýzu predmetu práce, čo je ocenené. Autor ďalej predstavuje konštruktivistickú paradigmu pre mediálne štúdiá podľa Bergera a Luckmanna.

Odbehnutia k sociológii ako v prípade odlišne prijímaných pravidiel recepcie obrazov podľa Bourdieuhu alebo poznámky o spotrebnom hedonizme podľa Lipovetského sú vecné a užitočné.

Autor nachádzal relevantné komentáre k digitalizovanej komunikácii u viacerých autorov; napr. u Baudrillarda alebo Virilia. Za síce súvisiacu ale vzhľadom k hlavnej línii argumentácie nadbytočnú kapitolu považujem 4.3.2 „Vzťahy medzi realitou a znaky“, kde autor rozoberá Baudrillardovu materialisticky ukotvenú koncepciu simulakra.

Menšou námietkou je, že v texte je priveľa parafráz. Známkou dobrého štýlu je, že nenarušujú plynutie textu, ale spoluvytvárajú ho. Ďalšou chybou je, že sa autor priamo odvoláva na Derridu, Baudrillarda a iných, pritom však čerpá zo sekundárneho zdroja – z Landowovej kritiky týchto autorov. Autorova analýza Schwarzenbergovej prezidentskej kampane je inštruktívna, ale čiastková; metodologicky zosumarizovaný široký teoretický aparát, ktorý autor ponúka, poskytuje možnosti na oveľa hlbšiu analýzu. Rozumiem však tomu, že autor sa rozhodol „ilustrovať“ spôsob analýzy, na ktorý sa v teoretickej časti pripravil, a práca mu rozsahovo umožnila analyzovať iba dielčie aspekty kampane.

Práca je prehľadne usporiadaná, metodologicky konzistentná a analyticky prínosná. Jazyková úroveň je dobrá, menšie nedostatky nekazia celkový dojem. Oceniteľné sú početné príklady.

Odporúčam prijať prácu k obhajobe a navrhujem známku 1.

V Prahe, 30.6.2016

Tomáš Kladný